

Yabancı Ad, Unvan ve Deyimlerin(Terimlerin) Kullanımının Yasaklanmasına İlişkin Kanun

Çeviren Mohammad Moghaminia

1.Madde: İran milli kimliğinin bir unsuru, İslam dünyasının ve İslam kültür ve bilgisinin ikinci dili olarak Farsçanın güç ve mahiyetini korumak amacıyla yasama, uygulama ve yargılama güçlerinin, kurumların, devlet şirket ve kuruluşların ve umumi Kanun ve düzenlemelerin kapsamına giren bütün şirketlerin adlarının beyan edilmesi zaruridir.

İkinci Geliştirme Plan Kanununun 22.maddesinin (D) ekinde adı geçen bütün şirketler, kuruluşlar ve kurumların resmi raporlarında, yazışmalarında, konuşmalar ve görüşmelerde yabancı sözcük ve deyimlerin kullanılmasından çekinmeleri gerekir. Nitekim, ülke içinde arz edilen kamu ve özel şirketlerin ürünlerinde bu sözcüklerin kullanması yasaktır.

1.Ek: Fars dil ve edebiyat kültür merkezi Kendi usul ve düzenlemeleri doğrultusunda gerekli deyimlerin genel kullanımı olan sözcüklere öncelik verilmek üzere doğrudan doğruya veya bilim kurumların yardımı ile deyim seçimini ve yapımını üstlenmelidir. Ayrıca her altı ayda kendi faaliyetlerine ilişkin İslam İrsat ve Hüner Komisyonuna ve toplu iletişim araçlarına ve gerekirse İslami Sura Meclisinin diğer komisyonlarına rapor sunulmalıdır.

2.Ek: Fars dil ve edebiyat kültür merkezi tarafından karşılık bulunması zaruri görmeyen Farsça sözcükler ile Kültür Merkezi henüz karşılığı onaylanmayan sözcükler bu kanunun uygulama alanı dışındadır.

3.Ek: Fen, tip bilimlerin ve öğretim ve araştırma birimlerin kültür merkezleri, üniversiteler ve diğer bilim ve kültür kurumları deyim seçimi ve yapımı konusunda girişimde bulunmaları gerekir ve ayrıca önerdikleri deyimlerin 1.Ek: Fars Dil ve Edebiyat Kültür Merkezi'nin onayına sunulmalarıdır.

4.Ek: Gereken durumlarda deyim seçimi ve yapımı konusunda eğer 1.Ek: Fars dil ve edebiyat kültür merkezinin, kurumlardan, bilim ve sanayi merkezler gibi birimlerden yardımlaşma konusunda bir isteği olursa bu kurum ve birimler yardımlaşmakla yükümlüdürler.

5.Ek: Fabrika, malathane ve üretim, hizmet ve ticari yerler bu kanunun yayınlanmasından itibaren iki yıl içinde ürünlerin adlarını ve bir yıl içinde yerlerinin adlarını yabancı olmayan ad ve deyimler ile değiştirmelidirler.

6.Ek: Basım evleri, yayım ve yapım merkezleri, gazeteler ve diğer yazılı araçlar bu kanuna uymakla yükümlüdürler. Aykırılık halinde Kültür ve İrsat Bakanlık bu maddenin 8.ekince gereğin tutum sergileyecektir.

7.Ek: İslami İran Cumhuriyeti Radyo ve Televizyonu (Seda ve Sima) alışık olmayan yabancı deyimlerin kullanılmasından çekinmekle yükümlüdür ve Farsçanın dil kurallarının düzenine uymalıdır.

İslami İran Cumhuriyeti Radyo ve Televizyonu ve birinci maddede belirtilen diğer kurumlar Fars Dil ve Edebiyat Kültür Merkezinin onaylı deyimlerinin yayımı itibarından bütün durumlarda kullanmalıdırlar.

8.Ek: Mal üretim ve dağıtım eyeleri ve meslek ve iş merkezleri bu kanuna aykırı davranışları halinde sırasıyla aşağıda belirtilen yaptırımlar uygulanır.

A- İslami Kültür ve İrsat Bakanlığının yazılı uyarısı;

B-İslami Kültür ve İrsat Bakanlığın uyarısından sonra ilgili kuruluş ve kurumlar kendi belge, simge ve markaların değişimi ve ad ve unvanların uyarlanması için gereğinin yapmaları;

C-İş yerlerin geçici olarak kapatılması;

D-İş ruhsatnamelerin iptali;

9.Ek: Zabıta güçleri, üretim, dağıtım ve is ortaklıkların yabancı dil ve yazıdaki marka ve işaretlerinin konması ve kullanımını engellemelidir.

10.Ek: Bu kanunun uygulama tüzüğü onaylandıktan itibaren iki ay içinde onaylanır ve Devlet Kültür Komisyonu önerisi ile Bakanlar Kurulu'nun onayına sunulur.

İslami Sura Meclisinin Reisi: Ali Akbar Natik Nuri

Yabancı ad, unvan ve deyimlerin(terimlerin) kullanımının yasaklanmasına ilişkin Kanunun Uygulama Tüzüğü

1.madde: Bu tüzükte kullanılan tanım, sözcükler, deyimler aşağıdaki açıklamalara göre anlaşılmalıdır:

A-Kanun: Yabancı ad, unvan ve deyimlerin kullanımının yasaklanmasına ilişkin 1375 onaylı kanun;

B- Kültür Merkezi: Fars dil ve edebiyat kültür merkezi;

C-Özel ad: Belirli Kişi veya yer veya şey için kullanılan isimdir;

D-Gazete ve diğer yazılı yayınlar: Yazılı yayınlar veya diğer şekillerde doğrudan doğruya sabit isim, tarih ve seri sayı çeşitli konularda 1364/12/22 tarihli yazılı yayın kanunca yayın hakkına eye olanlar.

E- Raporlar ve yazışmalar: Kanunda adi gecen kuruluş sorumlularının imzası olan resmi raporlar ve yazışmalar;

F-Konuşma ve resmi görüşmeler: Devlet uçlu güçlerin başları, bakanlar, Cumhurbaşkanın yardımcıları, Yüksek Yargı ve İdari Yargı Divanlarının üst makamları, Devlet Savcısı, Meclis Üyeleri. Devrim Muhafızları ve askeriye Bileşkesinin buyurucuları, devrim muhafızlarının beşli güçleri ile askeriye uçlu güçleri amirleri, zabıta güçlerin amiri, bakanların yardımcıları, üniversitelerin ve yüksek öğrenim kuruluşların başları, devlet kurumların başları, yardımcıları ve genel müdürleri ve onlarla aynı derecede olanlar konuşma ve resmi görüşmeleri;

2.Madde: İran Sanayisinin Yeni Yapım ve Gelişim Kurumu, İran Milli Sanayi Kurumu, İran İletişim Şirketi. İran Hava Yolları Şirketi, Belediyeler ve Genel Muhasebe Kanunu'nun 5. Madde ekinin kapsamına konu olan genel kuruluşlar ve birimler, Kanun ve bu tüzüğün uygulama alanına girer.

3.Madde: Birinci maddede adi gecen makamlar ve bu tüzüğün ikinci maddesinin kapsamına giren konularda, rapor yazımında, gazetelerde, konuşma ve resmi görüşmelerde yabancı söylem ve deyim kullanmamalıdır.

4. Madde: Arap deyimlerin bir bölümü ve diğer dillere ait olan bazı deyimler eski zamandan beri Fars dilinde kullanılmış ve şu an Fars dilinin bir bölümü sayılır. İslami metin, bilim ve kültürden alınan Arapça deyim ve sözcükler Farsça ölçülülere uyumlu ve güdümlü ise yabancı sözcük sayılmaz.

5.Madde: İkinci maddeye konu olan kuruluş ve kurumların İranlı olmayan taraflarıyla olan yazışmaları ve duyuruları, bu tüzüğün kapsamı dışındadır.

6.Madde: Farsçaya ek olarak anayasada tanınan dini azınlıkların özel dilleri ile İran'ın bazı bölgelerinde yaygın şekilde mahalli ve kavmi söyleyiş ile konuşanlar, ilgili bölgelerde kendilerine ait ürün, kuruluş ve yerlerin adlandırmalarında kişiler dil veya söyleyişe bağlı özel adları kullanabilirler.

7.Madde: Diğer ÷lkelerince yapılan ÷rünlerin özel adlarının Farsçaya değiştirilmesi zorunlu değildir ve bu türlü ÷rünleri sunan kuruluşların adlarını değiştirmesi zorunlu değildir.

8.Madde: Ülke içinde dağıtım yapılmaması koşuluyla ihracat mallar, kanun ve tüzüğün kapsamı dışındadır.

9.Madde: Kanun ve bu tüzüğe konu olan yazılar ve konuşmalardaki yabancı deyimleri kapsayan cümleler, emantin dikkate alınması bakımından sözün naklinde veya tarihi ve toplumsal ve öğrenim özellikleri ve dayanaklarının açıklanması gereği halinde kanun ve bu tüzüğün kapsamından ayrıdır.

10.Madde: Bu tüzüğün ikinci maddesinde adi gecen asil kurumlar, kanunun ve bu tüzüğün uygulamasına gereken tedbirleri alınması için ilgili kurumun en üst makam temsilcisinin başkanlığında Fars Dilinin Yaygınlaşması ve Koruma Şurasını kurmakla, kültür Merkezi ile ilişkide ve iş birlikte olur ve ilgili kurumun birimlerinde kullanılan yabancı sözcüklerin tanımı ve bildiriminde ve Farsça karşılığını kültür Merkezi öneride ve kültür Merkezince onaylanan Farsça karşılıklarının yayınlaşma yollarını bulmada kendi kurumunda girişimde bulunmalıdırlar.

11.Madde: İran İslami Cumhuriyeti Radyo ve Televizyonu kendi örgütlenmesinde uygun birimin kurulmasıyla kanun ve bu tüzüğün uygulama alanı hazırlamak ve ceditte şekilde alışık olmayan yabancı sözcüklerin kullanımında sakınmakla ve kendi bütün programlarında Farsçanın düzen kurallarına uymalıdır. İran radyo ve televizyonu Kültür Merkezinin onaylı sözcükleri tebliğ ettiğinden sonra bütün durumlarda kullanılmalıdır.

12.Madde: İşyerleri, fabrikalar, üretim, ticari ve hizmet yerlerine kuruluş ve çalışma ruhsatı veya kullanım veya üretim veya faaliyet izni veren ve bu tüzüğün ikinci maddesinde adi gecen kuruluşlar ruhsatname ve üretim veya faaliyet izni vermeden önce kendi kuruluş veya ürünlerin değişimi veya Farsça adını seçmeleri konusunda başvuruda bulunanlara bildirimde bulunmaları gerekir.

Ek.1: Yerlerin ve ürünlerin eski adının yeni adları yanında (iki tırnak işareti için) kullanmaları en çok iki yıl için yasaldır.

13.Madde: Bütün Farsça gazete ve yazılı yayınlar kendi tüm yazılarında özellikle duyurularda kanunun ifadesine uymakla yükümlüdür. Yabancı duyurularda örneğin yabancı dilde basılıp yayınlanması gereken uluslararası eksiltmelerde (ihalelerde) ilgili düzenlemelere göre işlem yapılır.

14.Madde: Uluslararası Markalar (işaretler) dışında Farsçadan başka bir yazı ile düzenlenen tablo veya yazım veya işaretlerin kullanımı yasaktır. Zabıta güçleri bunların konulmasını ve kullanımını engellemelidir.

15.Madde: Bir adın Farsça olup olmadığı konusunda kuruluş sahibi ve uygulayıcı kurumlar arasında uyuşmazlık çıkarsa ayırt edici makam Kültür Merkezi'dir ve uygulayıcı kurumların isteği üzerine kendi görüşünü bildirir.

Ek.1: Kültür Merkezi, görüş isteğinin varış tarihinden itibaren 3 ay içinde kendi görüşünü bildirmekle yükümlüdür. Bütün durumlarda Kültür Merkezin görüşü açıklamadan önce kanunun 8. Ekinin konusunu oluşturan yaptırımlar uygulanmaz.

16.Madde: İslami Kültür ve İrsat Bakanlığı, bu tüzüğün 12.maddenin içeriğine aykırı bir durumu bilmesi veya görmesi halinde aykırı bir eylemde bulunana bir uyarı verir ve bu uyarıda aykırı durumunu ve davranışını bildirir ve aykırılığın kalkması için 15 gün süre tanır. Bu süre için aykırılığın kalkması için bir girişimde bulunmamışsa işaretlerin değişimi ve ad ve unvanların değiştirilmesi konusunda gereğin yapılması için aykırılığın yenilenmesi halinde durum kanunun 8.maddenin (C) ve (D) şıklarda adı geçen yaptırımların uygulanması için yargı makamlara bildirimde bulunur.

17.Madde: İslami Kültür ve İrsat Bakanlığı, İran Radyo ve Televizyon Kurumu ve Fars Dil ve Edebiyat Kültür Merkezi ve diğer ilgili kurumlar gibi toplu iletişim yolu ile kanun ve bu tüzüğün toplumsal ve kültürel uygulama alanını oluşturmakla yükümlüdür.

Cumhurbaşkanı'nın Birinci yardımcısı- Hasan Habibi